

แนวทางการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการประชุม และวิธีเรียกประชุมมาตรา 1175 THE GUIDELINE OF THE LAW DEVELOPMENT REGARDING THE MEETING AND CONFERENCE CALL UNDER SECTION 1175

พินิจ ทิพย์มณี*

บทคัดย่อ

บริษัทจำกัดเป็นรูปแบบการจัดการองค์การทางธุรกิจที่มีผู้นิยมจัดตั้งมากที่สุด อาจเนื่องมาจากผู้ถือหุ้นในบริษัทต่างรับผิดชอบหรือความเสี่ยงในการทำธุรกิจ อีกทั้งกฎหมายยังกำหนดให้กรรมการของบริษัทมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการต่างๆ แทนบริษัท ดำเนินงานตามข้อบังคับ ตามข้อบัญญัติประสงค์ของบริษัท และที่สำคัญการดำเนินงานของกรรมการต้องอยู่ในความดูแลของที่ประชุมใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามอำนาจทุกอย่างมิได้ตกอยู่แก่กรรมการแต่เพียงผู้เดียวโดยไร้การควบคุม ผู้ถือหุ้นทุกคนมีอำนาจในการควบคุมจัดการงานของกรรมการโดยผ่านที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น ดังนั้นการประชุมผู้ถือหุ้นจึงเป็นเรื่องสำคัญ แม้กฎหมายจะได้กำหนดรูปแบบและวิธีการประชุมไว้อย่างครบถ้วน ประกอบกับได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 74/2557 แก้ไขในเรื่องการประชุมโดยวิธีผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ ในกรณีไม่อยู่ในสถานที่เดียวกัน เป็นการประหยัดทุนและเวลาในการจัดการประชุม

แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่ามีปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการประชุมในบริษัทอีกหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัญหาในการรับรองสถานะของประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติในการเป็นกฎหมายและการใช้บังคับ วิเคราะห์เรื่องการนำวิธีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ หรือปัญหาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยเฉพาะในมาตรา 1175 เรื่องการพิมพ์โฆษณาและในเรื่องระยะเวลาในการโฆษณาซึ่งมีผลสอดคล้องกับความเป็นจริงเช่นใด ปัญหาในเรื่องการตีความในความหมายของคำว่า “วาระอื่นๆ หรือเรื่องอื่น ๆ” รวมทั้งปัญหาในเรื่องสถานที่การจัดประชุม โดยวิเคราะห์ว่ามีความเหมาะสมตามกฎหมายหรือไม่

ผลจากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เข้าใจว่าประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ มีสถานะเป็นกฎหมายแต่จากที่มีกฎหมายออกมาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะประกาศฉบับที่ 74/2557 ในเรื่องการประชุมแม้เป็นสิ่งที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยและให้การยอมรับแต่จากการที่มีกฎหมายออกมาเป็นจำนวนมากทำให้กรรมการหรือผู้ใช้กฎหมายไม่ทราบ ฝ่ายนิติบัญญัติควรจัดพิมพ์แก้ไขเพิ่มเติมในกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกและให้ความรู้แก่

* คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์มยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ประชาชนผู้เกี่ยวข้อง ควรยกเลิกการพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ โดยเพิ่มช่องทางการโฆษณาผ่าน Website หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ควรขยายระยะเวลานัดประชุมซึ่งจากเดิมไม่น้อยกว่า 7 วัน ควรกำหนดคำจำกัดความคำว่า วาระอื่นๆ หรือเรื่องอื่นๆ ให้ชัดเจนว่าเรื่องใดไม่ควรกำหนดอยู่ในวาระดังกล่าว และควรจำกัดสถานที่ในการประชุมดังเช่นในกฎหมายมหาชนจำกัด เพื่อให้กฎหมายที่เกี่ยวกับการประชุมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นการรักษาสีทิมที่มีอยู่น้อยของผู้ถือหุ้น เพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ : การประชุมใหญ่ ,วาระอื่นๆ ,การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ABSTRACT

Company limited is the pattern of business organization which the most popular because the liability of the shareholders is limited to the amount, if any, unpaid on the shares respectively held by them which is the limit the liability or risk in doing business. In addition, the law still provide that the committee of company has a power to manage any activity instead of company, operate according to regulation or objective of company. Moreover, the management of committee have to dependent under the general meeting. However, every power did not belong to only the committee by without controlling, every shareholder has a power to control the managing of committee through the general meeting of shareholder. Therefore, the general meeting of shareholder is the important issue. Although the law specify the form and method of meeting completely consist of the National Council for Peace and Order no. 74/2557 which edit the method of meeting by the meeting through electronic media could be adapted in case of did not stay in the same place. It resulting to economic for capital and time in managing of meeting.

On the other hand, this paper found that there are many the legal problem regarding the meeting in company for example; the problem of acceptance on the status of the National Council for Peace and Order to be law, the analysis of the method of meeting via electronic media or the problem of section 1175 under Civil and Commercial Code that is the publication of advertisement and duration of advertisement which accord with the fact. Furthermore, the problem of interpretation of meaning of “any agenda or any

issue” including the problem the status of place of meeting by analysis whether it is suitable or not.

In conclusion, this study reveal that most respondents understand that the National Council for Peace and Order has a status as law. Nevertheless, there are many laws which promulgate especially the Order no.74/2557 in part of the meeting which most of these respondents agree and accept. Conversely, there are many laws enact, it resulting to all of committee and law’s user did not perceive. Thus, the legislative section should edit the law in order to make a convenience and educate to related people. The law should also revoke the publication in local newspaper by increase the way of publication through website or electronic media, should extend the duration of appointment of meeting not less than 7 days, should clearly specify the definition of any agenda or any issue that which issue did not provide in such agenda and should limit the place of meeting likewise the public limited company law in order that the law regarding the meeting to achieve more efficient and protect the right of shareholder to achieve maximum benefit.

Keywords; the general meeting, other agendas, the meeting through electronic method

1. บทนำ

การประชุมถือเป็นเครื่องมือที่หัวใจสำคัญในการบริหารกิจการของบริษัท ถือเป็นการบริหารทางอ้อมให้ผู้ถือหุ้นมีสิทธิในการควบคุมการทำงานของคณะกรรมการบริษัท อาจเป็นการให้คำปรึกษาหารือ การตัดสินใจร่วมกัน และยังถือเป็นกรอบที่ำคัญในการตรวจสอบหรือแก้ไขหากมีการดำเนินกิจการไปแล้ว ซึ่งหลักกฎหมายที่ใช้ในการประชุมบริษัทจำกัดปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 22 โดยเฉพาะมาตรา 1175 ผู้วิจัยพบว่าในหลายประเด็นมีการตีความกฎหมาย ที่อาจทำให้เกิดปัญหาได้

โดยเบื้องต้นหลักการใช้กฎหมายนั้น หากผู้ใช้กฎหมายต้องการรู้หรือเข้าใจความหมายที่แท้จริงตามตัวบทเพื่อนำมาปรับใช้กับกรณีใดกรณีหนึ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งกฎหมายนั้นอาจบัญญัติไว้โดยมีถ้อยคำไม่ชัดเจน เข้าใจได้ในหลายความหมาย เกิดความเคลือบคลุมสงสัย จนอาจแปลความหมายผิดไปจากเจตนารมณ์ การใช้กฎหมายจึงต้องอาศัยหลักการตีความกฎหมายควบคู่ไปด้วยเสมอ โดยจากการศึกษามีการนำหลักการกำกับดูแลกิจการ กรณีที่อาจเกิดจากความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจต้องกระทำโดยโปร่งใส ต้องมีการกำกับดูแลกิจการ โดยนำหลักที่สำคัญทั้งสองหลักมาปรับใช้กับการจัดระบบการบริหาร และควบคุมการดำเนินงานภายในของบริษัทให้บรรลุถึงเป้าหมาย เพื่อประโยชน์สูงสุดคือผลกำไรของผู้ถือหุ้น

แม้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้มีการแก้ไข ยกเลิกเพิ่มเติมในหลายครั้ง โดยเฉพาะในฉบับที่ 18 พ.ศ.2551 มีเจตนารมณ์ในการแก้ไขโดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ มีขึ้นเพื่อ “โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 3 ลักษณะ 22 ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทใช้บังคับมาเป็นเวลานาน บทบัญญัติบางมาตราสร้างภาระโดยไม่จำเป็นแก่ประชาชนและก่อให้เกิดความยุ่งยาก ซ้ำซ้อน และความล่าช้าต่อการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ นอกจากนี้ ยังเป็นอุปสรรคต่อการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศอีกด้วย ดังนั้น เพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวและเพื่อให้การดำเนินกิจการค้าในรูปแบบของห้างหุ้นส่วนและบริษัทมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” แม้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท ในหลายประเด็นรวมถึงแก้ไขใน มาตรา 1175 ดังได้บัญญัติว่า “มาตรา 1175 คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ให้ลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งคราวก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน และส่งทางไปรษณีย์ตอบรับไปยังผู้ถือหุ้นทุกคนที่มีชื่อในทะเบียนของบริษัทก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เว้นแต่เป็นคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่เพื่อลงมติพิเศษ ให้กระทำการดังว่านั้นก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าสิบวัน

คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่นั้น ให้ระบุสถานที่ วัน เวลา และสภาพแห่งกิจการที่จะได้ประชุมปรึกษากัน และในกรณีที่เป็นการบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่เพื่อลงมติพิเศษให้ระบุข้อความที่จะนำเสนอให้ลงมติด้วย” แต่แม้กฎหมายจะได้มีการแก้ไขแล้ว แต่ในความเห็นของผู้วิจัยยังพบว่ามีหลายประเด็นที่ยังเป็นปัญหา และอุปสรรคในการประกอบธุรกิจบริษัทโดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับการประชุม

2.วัตถุประสงค์ในการวิจัย

2.1) เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด ความมุ่งหมายของการประชุม บ่อเกิดและศักดิ์ของกฎหมาย

2.2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประชุมโดยศึกษาจากแนวความคิดของนักวิชาการและเปรียบเทียบกับกฎหมายในต่างประเทศ

2.3) เพื่อศึกษาปัญหาในการประชุมและวิธีเรียกประชุม ตลอดจนข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาจากผู้บริหารบริษัทจำกัด

2.4) เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงกฎหมายที่เสนอ

2.5) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการประชุม และวิธีการเรียกประชุมตาม มาตรา 1175 เพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.สมมติฐานของการศึกษา

แม้มาตรา 1175 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ตาม

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 18) พ.ศ.2551 ไปแล้ว แต่ยังพบว่ามีปัญหาในเรื่องวิธีการดำเนินการประชุม ระยะเวลาในการโฆษณา การกำหนดสถานที่ในการประชุม และปัญหาในการตีความบทบัญญัติทางกฎหมาย จึงจำเป็นต้องแก้ไขมาตรา 1175 เพื่อให้กฎหมายมีความชัดเจนและบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา 1175 โดยเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 ในส่วนของการประชุม ศึกษาโดยสัมภาษณ์ถึงแนวคิดของนักวิชาการ ผู้เกี่ยวข้องกับการประชุม และศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายในต่างประเทศ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกาและอินเดียเพราะมีหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่นำวิธีการประชุมที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมาบังคับใช้

5.ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ศึกษา : ประกอบด้วย 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นนักกฎหมาย เช่น ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ ทนายความ นักวิชาการกลุ่มที่สองเป็นกลุ่มผู้ใช้กฎหมาย เช่น กรรมการบริษัท โดยแบ่งตามกลุ่มอาชีพ ได้แก่

5.1) กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร เช่น ธุรกิจการเกษตรอาหารและเครื่องดื่ม

5.2) กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค เช่น แฟชั่นของใช้ในครัวเรือนและสำนักงานของใช้ส่วนตัว และเวชภัณฑ์

5.3) กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม เช่น สินค้ายานยนต์วัสดุอุตสาหกรรมและเครื่องจักรกระดาดและวัสดุการพิมพ์ปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์บรรจุภัณฑ์เหล็ก

5.4) กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง เช่น จำหน่ายวัสดุก่อสร้าง

5.5) กลุ่มบริการ เช่น ทำธุรกิจสื่อและสิ่งพิมพ์การท่องเที่ยวและสนทนาการขนส่งและโลจิสติกส์

5.6) กลุ่มเทคโนโลยี เช่น ทำธุรกิจเครื่องมือสื่อสาร คอมพิวเตอร์

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา : ได้แก่ ส่วนแรกใช้วิธีการสัมภาษณ์นักกฎหมาย (ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ ทนายความ นักวิชาการด้านกฎหมายทั้งภาครัฐและเอกชน) ประมาณ 20 คน และในส่วนที่สองสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ได้แก่กรรมการบริษัท ผู้เกี่ยวข้องกับการประชุม ประมาณ 150 คน

การสุ่มตัวอย่าง : ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยการแจกแบบสอบถาม กับผู้เกี่ยวข้องกับการประชุม

เมื่อได้ผลจากการวิจัย เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ แล้วจึงนำผลที่ได้จากวิเคราะห์ เพื่อสรุปและเสนอแนะ โดยให้ตัวแทนจาก 3 กลุ่ม เช่น กรรมการบริษัท ผู้ถือหุ้น นักวิชาการ มาร่วมวิเคราะห์เพื่อนำผลมาใช้ในการเสนอแนะแก้ไขกฎหมาย

7.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแยกดำเนินการเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนแรก เป็นการวิจัยเอกสาร โดยใช้วิธีรวบรวมเอกสาร และกฎหมายโดยการศึกษา ค้นคว้า

เอกสาร ตำราวิชาการต่างๆ ในทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

ส่วนที่สอง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ถือเป็นการสนับสนุนส่วนแรก โดยใช้แบบสอบถามสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อให้ครอบคลุม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ที่จะทำการศึกษา

ส่วนที่สาม เป็นการวิจัยโดยวิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้ความสามารถผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย เช่นผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ ทนายความ ที่ปรึกษากฎหมาย

เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสนับสนุนข้อมูลในส่วนแรกให้ได้ผลของการวิจัยที่ถูกต้องแม่นยำที่สุด

7.การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลได้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งจะเสนอให้เห็นในลักษณะของค่าความถี่ และร้อยละ ของแต่ละข้อคำถาม ส่วนการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิจะนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย

8.ผลการศึกษาวิจัยและอภิปรายผล เป็นประเด็นได้ดังนี้

ปัญหาที่หนึ่ง ในเรื่องของการวิเคราะห์ถึงสถานะทางกฎหมายของประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) และการใช้วิธีการประชุมระยะไกลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยแยกประเด็นวิเคราะห์

ประเด็นที่หนึ่ง ในเรื่องปัญหาการวิเคราะห์สถานะของประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ว่ามีผลเป็นกฎหมายหรือไม่ แนวทางในการวิเคราะห์ดูจากคำพิพากษาฎีกาในหลายๆ ฉบับ หรือจากแนวรัฐธรรมนูญในฉบับต่างๆ มีการยอมรับว่าประกาศ หรือกฎหมายต่างๆ ที่ออกโดยคณะปฏิวัติหรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีสถานะเป็นกฎหมาย มีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลง แก้ไข ยกเลิกและออกกฎหมาย เพื่อใช้บริหารประเทศชาติได้

ผลวิจัยที่ได้จากการตอบแบบสอบถามพบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 70 มีความเข้าใจเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ว่า เป็นกฎหมายในระดับมาก และจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้ความสามารถผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายให้เหตุผลว่ายังมีกฎหมายที่ออกโดยคณะปฏิวัติ คณะรัฐประหาร หรือประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติแล้วแต่จะซื้อไต่ในขณะนั้น ยังมีผลใช้บังคับอยู่เป็นจำนวนมาก และมีสภาพบังคับ

อยู่ ประกาศเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องไปแก้ไขกฎหมายหลักเพื่อให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับข้อคำสั่งที่ออกมา แต่ต้องทำสารบัญญัติให้เห็นเท่านั้น เพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้ ผลจากการสัมภาษณ์มีบางท่านให้ความเห็นว่าควรนำคำสั่งหรือประกาศของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติมาแก้ไขในพระราชบัญญัติหรือกฎหมายที่ต้องการแก้ไขเพื่อให้มีข้อความสอดคล้องและสะดวกแก่การนำมาใช้

ประเด็นที่สอง ปัญหาในเรื่องการใช้วิธีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ปัจจุบันคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ได้บัญญัติกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องวิธีการประชุมไว้ในประกาศคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 74/2557 เรื่องการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้อำนาจบริษัทสามารถปรึกษาหารือผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ มีเจตนารมณ์ในการบัญญัติกฎหมายดังนี้ “โดยที่เทคโนโลยีปัจจุบันทำให้ผู้ร่วมประชุมทั้งภาครัฐและภาคเอกชนสามารถปรึกษาหารือกันผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้โดยสะดวกแม้จะมีได้อยู่ในสถานที่เดียวกัน ทั้งยังเป็นการประหยัดต้นทุนและระยะเวลาในการจัดการประชุมและการเดินทางไปร่วมประชุมด้วย และปัจจุบันมีการใช้วิธีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการประกอบธุรกิจกันอย่างแพร่หลาย แต่กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังไม่เปิดช่องให้ดำเนินการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยมีผลบังคับใช้ได้ตามกฎหมาย สมควรมีกฎหมายกลางเพื่อกำหนดให้การประชุมบางอย่างที่กฎหมายต่าง ๆ บัญญัติให้ต้องประชุม สามารถกระทำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยมีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย” แต่กฎหมายได้กำหนดเป็นข้อยกเว้นไม่ให้นำมาใช้ในการประชุมบางอย่าง ดังนี้

1. การประชุมของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา
2. การประชุมเพื่อจัดทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล
3. การประชุมเพื่อดำเนินการตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของส่วนราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐ
4. การประชุมอื่นที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

อีกทั้งยังได้กำหนดมาตรฐานของการประชุมไว้ในประกาศกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กำหนดให้การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องเป็นไปตามมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำหนดในเรื่องมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2557 กำหนดวิธีการและมาตรฐานในการประชุมเอาไว้ จากการศึกษามีแนวทางกฎหมายที่สอดคล้องกับในต่างประเทศ เช่นประเทศสหรัฐอเมริกา ใน Delaware General Corporation Law (DGCL) ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการประชุมประจำปี โดยนำความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่ มาใช้กับกระบวนการกำกับดูแลกิจการของบริษัท ที่อนุญาตให้บริษัท ใช้วิธีการ virtual-only shareholder meeting และ hybrid shareholder meeting มาใช้ได้ โดยกรรมการสามารถเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการหรือคณะกรรมการได้โดยวิธีการประชุมทางโทรศัพท์ (Conference telephone) หรือโดยอุปกรณ์การติดต่อสื่อสารอื่นๆ (Other communication equipment) ที่สามารถทำให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนสามารถได้ยินซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายบริษัทต้นแบบ (Model Business Corporation Act: MBCA.) ได้บัญญัติ

ยอมรับการประชุมโดยวิธีการติดต่อสื่อสารทางเทคโนโลยี โดยกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า คณะกรรมการสามารถอนุญาตให้กรรมการแต่ละคนสามารถเข้าร่วมประชุมหรือจัดประชุมโดยวิธีการติดต่อสื่อสารใดๆได้ โดยกรรมการไม่จำเป็นต้องประชุมในสถานที่เดียวกัน ทั้งในประเทศอื่น เช่น อินเดีย หรืออังกฤษ ก็มีการรับรองการประชุมโดยใช้ประชุมทางไกลในการประชุมได้เช่นกัน

ผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามพบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเห็นด้วยกับวิธีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากสะดวก สบายในการเข้าร่วมประชุม และลดปัญหาเรื่ององค์ประชุมไม่ครบตามกฎหมาย

อีกทั้งมีคำถามต่อเนื่องเกี่ยวกับความสะดวกสบายในการประชุมโดยวิธีผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์พบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยทั้งหมด และผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนที่ตอบแบบสอบถามยังเป็นผู้ติดตามและรับข้อมูลข่าวสารผ่านทางอินเทอร์เน็ต และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ปัญหาที่สอง ปัญหาในเรื่องการพิมพ์โฆษณาและในเรื่องระยะเวลาในการโฆษณา โดยแยกประเด็นวิเคราะห์

ประเด็นที่หนึ่ง ปัญหาในเรื่องการพิมพ์โฆษณา ตามกฎหมายกำหนดวิธีการลงพิมพ์โฆษณาต้องบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ โดยต้องลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ จากการศึกษา นักวิชาการหลายท่านไม่เห็นด้วยกับวิธีการดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่าประชาชนไม่นิยมอ่าน มุ่งหวังทำให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ซึ่งไม่บรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย จะใช้วิธีกำหนดในข้อบังคับให้กระทำโดยใช้วิธีการอื่น เช่น ปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานใหญ่ ผลของข้อบังคับดังกล่าวใช้บังคับมิได้ เพราะขัดกับบทบัญญัติของกฎหมาย ในต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ การส่งคำบอกกล่าวทำได้ทั้งทาง e-mail หรือผ่านทาง website ของบริษัทนั้น ช่วยให้บริษัทประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากกว่าการประกาศทางหนังสือพิมพ์ หากวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่าง เช่น กฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด เดิมที่บริษัทมหาชนก็มีขั้นตอนในการโฆษณา ต้องประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 1 ฉบับ แต่ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไข โดยในการโฆษณามีการนำสื่อ Electronic มาใช้ มีการแจ้งผ่าน Website ของบริษัท ตัวอย่างเช่น ในบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน ไทยพาณิชย์ จำกัด มีการแจ้งผ่าน Website ของบริษัทจัดการ : www.scbam หรือช่องทางอื่นที่เหมาะสม เช่น NAV Center : WW.thailandmutualfund.com หรือหนังสือพิมพ์รายวัน เป็นต้น และระบุแนวทางแก้ไขไว้ด้วยว่าหากมีเหตุทำให้บริษัทจัดการไม่สามารถประกาศผ่าน Website ของบริษัทจัดการได้ บริษัทจัดการอาจพิจารณาประกาศผ่านช่องทางอื่นแทน เช่น NAV center หรือหนังสือพิมพ์รายวัน หรือช่องทางอื่นใดที่เหมาะสม เป็นต้น

ส่วนในต่างประเทศ เช่น กฎหมายอังกฤษไม่ได้กำหนดให้การเรียกประชุมสามัญจะต้องมีเพียงการส่งเฉพาะทางจดหมาย (in hard copy form) แต่อาจส่งในรูปแบบทางอิเล็กทรอนิกส์ (in electronic form) ก็ได้ เช่น ในมาตรา 308 กำหนดถึงรายละเอียดวิธีการลงพิมพ์โฆษณาการประชุมสามัญ (Notice of a general meeting of a company must be given) ทำได้ 3 วิธี อาจส่งโดยทางจดหมาย (in hard copy form) ทางอิเล็กทรอนิกส์ (in electronic form) หรือโดยวิธีการประกาศผ่านทางเว็บไซต์ (website) โดยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

ผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามพบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ได้ติดตาม และรับข้อมูลข่าวสารผ่านทางอินเทอร์เน็ต และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นประจำ และยังพบว่า ร้อยละ 90 ของผู้ตอบแบบสอบถามเห็นควรให้ทุกบริษัทมี Website ของบริษัทด้วย เพื่อสะดวกและง่ายในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ถึงมือผู้ถือหุ้น

ผลจากการตอบแบบสอบถามในข้อคำถามที่ว่าผู้ตอบแบบสอบถามรู้จักหนังสือพิมพ์แห่งท้องถิ่นหรือไม่ ร้อยละ 60 ไม่รู้จัก และร้อยละ 70 ไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเลย

สัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้ความสามารถผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายให้เหตุผลว่าท่านเหล่านั้นไม่เคยรับข่าวสารที่ได้จากหนังสือพิมพ์แห่งท้องถิ่นที่ เข้าใจว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายเรื่องนี้ต้องการมีพื้นที่สาธารณะให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสาร นอกเหนือจากวิธีการส่งจดหมายลงทะเบียน และเห็นด้วยให้มีการส่งข้อมูลทาง Website และทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยเสนอให้เพิ่มวิธีการเรียกประชุมเช่นนี้เข้าไปในตัวบทกฎหมาย

ประเด็นที่สอง ปัญหาในเรื่องระยะเวลาในการโฆษณา กฎหมายกำหนดให้ต้องส่งคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ลงพิมพ์โฆษณาก่อนวันนัดประชุมไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน มีประเด็นที่น่าพิจารณาว่าระยะเวลาดังกล่าวน้อยเกินไปหรือไม่ เนื่องจากตามกฎหมายกำหนดว่าคำบอกกล่าวต้องส่งก่อนวันประชุมไม่น้อยกว่า 7 วัน แต่ผู้ถือหุ้นจะได้รับก่อนวันประชุมกี่วันไม่ใช่สาระสำคัญ เช่นนี้ผู้ถือหุ้นอาจเหลือเวลาในคิดพิจารณา เตรียมประชุมเพียง 3-4 วันก็ว่าได้ เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายเรื่องนี้ต้องการให้เกิดประโยชน์จากการส่งคำบอกกล่าวนัดประชุมกำหนดเวลาเพื่อให้ผู้ถือหุ้นได้มีโอกาสศึกษา หาข้อมูล และพิจารณาถึงประเด็นที่จะเข้าประชุม เตรียมการเพื่อเข้าประชุมอย่างรอบคอบ เป็นการรักษาสีทธิที่มีอยู่น้อยของผู้ถือหุ้น เปรียบเทียบกับต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ได้กำหนดในกฎหมายบริษัท มาตรา 304 ให้กรรมการต้องเรียกประชุมภายใน 21 วัน นับจากวันที่กรรมการต้องการประชุม และต้องจัดให้มีการประชุมหลังจากได้รับเอกสารการประชุม ไม่นานเกินกว่า 28 วัน ส่วนกฎหมายบริษัทของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 299(1) การประชุมผู้ถือหุ้น กรรมการต้องส่งหนังสือบอกกล่าวให้ผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่าสองสัปดาห์ ก่อนวันประชุมผู้ถือหุ้น หรือหากจะกำหนดให้น้อยกว่านี้ต้องระบุไว้ในข้อบังคับของบริษัท ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา แม้มีการนำการประชุมออนไลน์มาใช้ในการประชุม แต่ได้กำหนดระยะเวลาในการส่งคำบอกกล่าวล่วงหน้าในการประชุม ต้องใช้เวลา 15-21 วันในการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

ผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามพบว่าทุกคนที่ถูกเรียกประชุม จะเข้าร่วมประชุมในทุกครั้ง ร้อยละ 90 จะมีการเตรียมตัวก่อนล่วงหน้าเสมอ เช่นเตรียมคำถามหรือทำความเข้าใจในวาระประชุมก่อนเข้าร่วมการประชุม ส่วนน้อยร้อยละ 10 จะเตรียมเฉพาะเรื่องที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องเท่านั้น ส่วนคำถามเกี่ยวกับระยะเวลาในการเรียกประชุม ได้รับคำตอบไม่ชัดเจนจนไม่สามารถนำผลมาวิเคราะห์ได้ (ร้อยละ 50 เห็นว่าระยะเวลา 7 วันเหมาะสมแล้ว อีกร้อยละ 50 เห็นว่าไม่เหมาะสมน้อยเกินไป)

สัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้ความสามารถผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายหลายท่านเห็นว่าถ้าส่งถึงมือผู้เข้าร่วมประชุมภายใน 7 วัน ถือเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมในการเตรียมตัว แต่หลาย

ท่านตั้งข้อสังเกตว่าควรส่งล่วงหน้าประมาณ 15 วัน หรือ 21 วัน ก่อนวันประชุม แต่ไม่ควรนานเกินกว่านี้เพราะอาจทำให้ลืมเรื่องการประชุมได้

ปัญหาที่สาม ปัญหาในเรื่องสภาพแห่งกิจการที่จะได้ประชุมปรึกษากัน ซึ่ง “สภาพแห่งกิจการที่จะได้ประชุมปรึกษากัน” หมายถึง วาระต่างๆ ที่จะนำเข้าประชุมต้องมีการระบุไว้ในหนังสือเชิญประชุมว่า ในการประชุมจะมีหัวข้อใดบ้างในการประชุม เช่น จะมีเรื่องใดแจ้งเพื่อทราบ รับรองรายงานการประชุม เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา และมักจะมีวาระอื่นๆ ระบุไว้ในหนังสือเชิญประชุมเสมอ แต่วาระอื่นๆ ไม่มีคำจำกัดความในความหมาย จึงเกิดความไม่ชัดเจน มีความเห็นของนักวิชาการได้ให้คำจำกัดความ (โสภณ รัตนกร, 2556) หมายถึงเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิหรือประโยชน์ของผู้ถือหุ้นผู้ไม่เข้าประชุมโดยตรงเท่านั้น เช่นนี้จะนำเรื่องใหญ่ที่ต้องอาศัยมติของที่ประชุมจะทำได้หรือไม่ เช่น ต้องการถอนถอนกรรมการออกจากตำแหน่งพิจารณาอนุมัติค่าใช้จ่ายที่สำคัญ ฯลฯ จะนำเข้าวาระอื่นๆ ได้หรือไม่ ซึ่งกฎหมายไม่มีข้อห้ามหรือข้อจำกัดในความหมายนี้

หลักการประกอบกิจการของบริษัท มีหลักที่สำคัญกำกับการบริหารกิจการอยู่นั่นคือ หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดี เป็นการบริหารงานที่ทำให้เกิดความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตั้งอยู่บนหลักการบริหารงานที่เที่ยงธรรม สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีจิตสำนึกในการทำงาน มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำ พร้อมตอบคำถามหรือตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้เสียและพร้อมรับผิดชอบ หลักธรรมาภิบาลมุ่งหวังให้ทุกคนมีศีลธรรม จริยธรรมในการทำงาน การคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการรับรู้ ตัดสินใจ ดำเนินการ และประเมินผลตลอดจนร่วมรับผิดชอบจากการตัดสินใจร่วมกัน

แม้หลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดี ถือเป็นหลักที่สำคัญ มักถูกนำมาใช้ในภาครัฐแต่หากมองในมุมของเอกชนการนำมาใช้นั้นย่อม มีผลให้ในการบริหารกิจการของบริษัทเกิดความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในภาคเอกชนมีหลักใกล้เคียงกันเรียกว่าหลัก “บรรษัทภิบาล” มาใช้ในการกำกับดูแลกิจการที่ดีในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แต่การนำหลักบรรษัทภิบาลมาใช้ในบริษัท โดยเฉพาะในเรื่องของการประชุม ถือเป็นหลักการบริหารจัดการโครงสร้างและกระบวนการภายในกิจการ เพื่อกำหนดทิศทางและสอดส่องดูแลผลการปฏิบัติงานของกิจการให้ดำเนินธุรกิจด้วยความโปร่งใส และเป็นธรรม

ในต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศอังกฤษ ในหนังสือนัดประชุมใหญ่จะต้องแจ้งเรื่องราวที่จะประชุมด้วย และหากจะต้องมีการลงมติก็ต้องส่งร่างมติไปพร้อมกัน ทั้งกรรมการต้องแจ้งด้วยว่าตนจะได้รับผลประโยชน์อะไรจากมตินั้นบ้าง หากจะมีการประชุมเกี่ยวกับเรื่องสำคัญใน 3 เรื่องคือการถอนถอนกรรมการ การถอนถอนและแต่งตั้งผู้สอบบัญชี และการต่ออายุให้กรรมการหลังครบเกษียณแล้ว การนัดประชุมต้องบอกกล่าวล่วงหน้าขึ้นอีกด้วย

ผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามพบว่าความเห็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 60 เห็นว่าวาระอื่นๆ จะนำเรื่องสำคัญมาพิจารณาได้ ไม่จำกัดว่าต้องเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ อีกทั้งข้อคำถามที่ว่าควรมีค่านิยามความหมายของวาระอื่นๆ ไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 เห็นว่าควรกำหนด

ความหมายให้ชัดเจนในกฎหมาย แต่มีข้อสังเกตที่ต้องนำมาพิจารณาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ไม่เห็นด้วยที่จะนำเรื่องสำคัญโดยไม่แจ้งไว้ก่อนเข้ามาประชุมในวาระอื่นๆ โดยอาศัยมติของผู้เข้าประชุมเห็นว่าไม่เหมาะสมและไม่มีโอกาสเตรียมข้อมูลที่ยังผิดหลักธรรมาภิบาลและบรรษัทภิบาลอีกด้วย

สัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้ความสามารถผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายให้ความเห็นว่าวาระอื่นๆ น่าจะหมายถึงเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ไม่สำคัญ ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิหรือผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นผู้ไม่เข้าประชุมโดยตรงเท่านั้น หลายท่านจึงควรกำหนดคำจำกัดความไว้ให้ชัดเจน แต่ก็มีหลายท่านเห็นว่าการจะบัญญัติในประมวลกฎหมายจะทำให้บัญญัติไปได้ทุกเรื่องอย่างไม่รู้จบ ต้องสร้าง tradition หรือมีบรรทัดฐานจะดีกว่า

ปัญหาที่สี่ ปัญหาในเรื่องสถานที่ในการประชุม

กฎหมายได้กำหนดให้คำบอกกล่าวเรียกประชุมต้องระบุสถานที่ แต่ไม่ได้กำหนดว่าต้องเป็นที่ใด กรรมการจะกำหนดที่ใดก็ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติอาจเป็นไปได้ว่าต้องการกีดกันผู้ถือหุ้นหรือผู้เข้าประชุมบางคน ไม่อยากให้มาร่วมประชุม หรือต้องการกำหนดผลการประชุมตามที่ตนต้องการ หรือทำให้ผลของการประชุมเปลี่ยนแปลงไป มีผลให้ไม่อาจเข้าร่วมประชุมได้ ซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้ถือหุ้นจะแสดงความเห็น หรือออกเสียงลงคะแนนในเรื่องนั้นๆ

หากนำเรื่องเดียวกันมาเปรียบเทียบกับบริษัทมหาชนจำกัด ตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ.2535 มาตรา 101 ได้บัญญัติให้ความสำคัญกับสถานที่ประชุมโดยระบุไว้ชัดเจนว่า “สถานที่ที่จะเป็นที่ประชุม ต้องอยู่ในท้องที่อันเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของบริษัทหรือจังหวัดใกล้เคียง เว้นแต่ข้อบังคับจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น” ทำให้กรรมการจะใช้ประโยชน์จากช่องว่างของกฎหมาย เพื่อกีดกันผู้เข้าประชุมบางคน หรือเพื่อประโยชน์ของตนในการบริหารบริษัทไม่ได้

ดังนั้นประเด็นปัญหานี้ควรกำหนดสถานที่ประชุมให้ชัดเจนในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ ในต่างประเทศ เช่นประเทศสหรัฐอเมริกา (ทิพย์ชนก รัตโนสถ, 2556) กำหนดให้การประชุมจะทำได้หรือนอกมลรัฐ ณ สถานที่ที่ได้รับระบุไว้ในข้อบังคับของบริษัท หากข้อบังคับไม่ได้กำหนดไว้ให้ประชุมที่สำนักงานใหญ่ของบริษัท หรือในประเทศแคนาดาต้องประชุมในประเทศเท่านั้น ยกเว้นแต่มีข้อบังคับกำหนดเป็นอย่างอื่น

ผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ควรจัดที่สำนักงานใหญ่ และมีข้อสังเกตถึงความสะดวกที่จะประชุม ณ สถานที่หรือจังหวัดที่ไม่ได้ทำงาน ไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามใดเห็นด้วย เนื่องจากไม่มีความสะดวก อีกทั้งในข้อคำถามที่ว่าสถานที่ที่มีผลต่อการประชุมหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเห็นว่ามีผลต่อการตัดสินใจที่จะประชุม

สัมภาษณ์บุคคลที่มีความรู้ความสามารถผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายให้ความเห็นว่าควรกำหนดสถานที่ในกฎหมายให้ชัดเจนว่าต้องเป็นที่ใดเช่นเดียวกับกฎหมายของบริษัทมหาชนจำกัด

9. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1175 ในเรื่องคำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงกระบวนการในการเผยแพร่กฎหมายยังมีข้อบกพร่อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ในช่วงเวลาที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ดูแลบ้านเมืองมีประกาศ คำสั่งหรือกฎหมายเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 18 ก วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2560 มีประกาศแก้ไขกฎหมายเช่น ในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล พ.ศ.2560 มาตรา 3 มีการยกเลิกความในมาตราแห่งประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติและพระราชกำหนด จำนวนถึง 76 ฉบับ อีกทั้งยังมีบัญชีท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล พ.ศ.2560 ทั้ง 76 ฉบับ เมื่อพิจารณากฎหมายที่ออกเฉพาะในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2560 เพียงวันเดียวมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นพระราชบัญญัติ และพระราชกฤษฎีกาจำนวนถึง 7 ฉบับ

ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้ฝ่ายนิติบัญญัติ เมื่อมีการออกประกาศ คำสั่งหรือกฎหมาย แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายควรมีการจัดพิมพ์แก้ไขกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ค้นคว้าหรือติดตามกฎหมาย ดังที่กล่าวมาในปัจจุบันมีกฎหมายใหม่ๆ แก้ไขออกมาอย่างมากมาย เป็นความร่วมมือของกฤษฎีกาในการจัดพิมพ์แก้ไข หรือเป็นหน้าที่ของสำนักพิมพ์กฎหมายในการจัดทำ แต่ในกฎหมายเล็กๆ เช่นพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 633) พ.ศ.2560 เรื่องเกี่ยวกับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มเหรียญที่ระลึกสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นต้น กฎหมายเหล่านี้จะไม่มีการจัดพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลที่มีการแก้ไขทำให้กฎหมายที่แก้ไขใหม่มีเฉพาะผู้รู้หรือผู้ใช้เท่านั้นที่จะติดตามได้ โดยอาศัยข้ออ้างที่ดีคือได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อแล้วประชาชนรับรู้แล้ว

ผู้วิจัยเสนอว่าหน้าที่ในการประกาศใช้กฎหมายเป็นหน้าที่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในเผยแพร่จัดทำข้อมูลตามที่มีการประกาศใช้กฎหมายใหม่ ควรมีแผนกใดแผนกหนึ่งไม่ว่าอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ใดก็ตาม มีหน้าที่ดังนี้ในการอำนวยความสะดวกในการติดตามกฎหมาย เช่น

1. การประชุมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) วันนี้รับหลักการทางกฎหมายใดบ้าง
2. ผ่านกฎหมายใดบ้าง
3. ต้องการให้แจ้งเลยว่ากฎหมายใดบ้าง ตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา และ
4. จะให้ดีที่สุดคือควรมีรายละเอียดด้วย

1. ประเด็นปัญหาเรื่องการใช้วิธีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง นักวิชาการทางด้านกฎหมาย ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายในต่างประเทศ เห็นด้วยกับการนำวิธีการเช่นนี้มาใช้ แต่ผู้วิจัยเห็นควรแก้ไขกฎหมาย ที่ต้องให้ทุกคนที่

ร่วมประชุมต้องอยู่ในราชอาณาจักรในขณะที่มีการประชุมจึงจะสามารถประชุมโดยใช้วิธีการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้

2. ปัญหาเรื่องการพิมพ์โฆษณา ผู้วิจัยเห็นควรยกเลิกวิธีการที่ต้องลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่ แต่

เห็นควรเพิ่มช่องทางใหม่ที่ทันสมัยโดยให้มีการส่งข้อมูลทาง Website และทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้าไปในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1175

3. ปัญหาเรื่องระยะเวลาในการโฆษณา จากผลการศึกษาพบว่าผู้เข้าร่วมประชุมควรได้มีการเตรียมตัวในการประชุม เวลาที่กำหนดตามกฎหมายต้องส่งก่อนวันประชุมไม่น้อยกว่า 7 วัน อาจถึงมือผู้ประชุมเพียง 3-4 วัน ผู้วิจัยเห็นควรแก้ไขในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1175 เพิ่มระยะเวลาควรส่งล่วงหน้าอย่างน้อย 15 วัน

4. ปัญหาเรื่องความหมายของคำว่า “วาระอื่นๆ หรือเรื่องอื่นๆ” ที่ต้องกำหนดในการประชุม จากการศึกษาพบว่าเรื่องดังกล่าวควรเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ไม่ใช่เรื่องที่ต้องอาศัยมติของที่ประชุมในการพิจารณา ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นควรกำหนดเป็น 2 ทาง ดังนี้

ทางแรก หากบัญญัติว่าวาระอื่นๆ คืออะไร เห็นว่าไม่เป็นการเหมาะสมจะทำการเพิ่มบทบัญญัติกฎหมายให้ยืดยาวโดยไม่จำเป็น แต่เห็นควรกำหนดให้ชัดว่า “ต้องไม่ใช่เรื่องที่อาศัยมติในการพิจารณา”

ทางที่สอง การอธิบายความหมายของคำว่า “วาระอื่นๆ หรือเรื่องอื่นๆ” ควรต้องฟังอำนาจศาลในการตีความ ต้องอาศัยนักกฎหมายที่สังคมยอมรับ อธิบายถึงความหมายที่แท้จริง และต้องอาศัยหลักเกณฑ์ในบรรษัทภิบาลเป็นหลักในการนำมาใช้บริหารบริษัทจำกัด

5. ปัญหาเรื่องสถานที่ประชุม ผู้วิจัยเห็นควรกำหนดให้ชัดเจนเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน

“กำหนดให้สถานที่ที่จะเป็นที่ประชุม ต้องอยู่ในท้องที่อันเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของบริษัทหรือจังหวัดใกล้เคียง เว้นแต่ข้อบังคับจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น”

บรรณานุกรม

- ถวิลวดี บุรีกุล. (2555). *คู่มือประกอบการจัดประชุมเสวนาหาทางออก*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทิพย์ชนก รัตน์โสธ. (2556). *คำอธิบายเรียงมาตรา กฎหมายลักษณะห้างหุ้นส่วนและบริษัท*. กรุงเทพฯ :โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2548). *แง่ในการตีความกฎหมายไทย*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด: ชวนพิมพ์.

- ธารทิพย์ ปิยะธีรสวัสดิ์. (2552). ความรับผิดชอบในทางกฎหมายของกรรมการเงาต่อบริษัทจำกัด: ศึกษากรณีการขัดกันระหว่างผลประโยชน์. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต* สาขานิติศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปณิตา จิงหะรานนท์. (2556). ปัญหาเกี่ยวกับการประชุมของบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ประเสริฐ ประภาสโนบล. (2519). *คำบรรยายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะหุ้นส่วนและบริษัท* กรุงเทพฯ : วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์ . (2559). *ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โพยม จันทรรคคะ. (2527). *คำบรรยายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมิต สัมภูกร. (2547). *เทคนิคการจัดประชุม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายธาร.
- สมชาย ปรีชาศิลปกุล. (2539). ปัญหาทางกฎหมายบางประการเกี่ยวกับการปฏิวัติ. *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สหธร รัตนไพจิตร . (2558). *กฎหมายลักษณะหุ้นส่วนบริษัท* กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- หยุด แสงอุทัย. (2537). *การศึกษาวิชากฎหมาย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพรึก.